

Н.М. Гаркуша, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

В.І. Ашитков (*ХДУХТ, Харків*)

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Дослідження витрат суб'єктів господарювання в якості об'єкта управління мають суттєве значення, оскільки витрати є фактором, що визначає величину прибутку підприємства та сприяє підвищенню його конкурентоспроможності. Конкуренція вимагає постійного вдосконалення механізму управління витратами вітчизняних підприємств торгівлі та впровадження дієвих заходів щодо їх оптимізації.

Сучасні підходи вирішення проблеми управління витратами викладені у працях багатьох науковців. Наявність значної кількості наукових розробок свідчить про актуальність даного напрямку дослідження, проте існують проблемні й дискусійні питання щодо стратегічного управління витратами підприємств торгівлі. Прийняття управлінських рішень неможливо без аналізу уже існуючих витрат, і витрат, які виникнуть у ході реалізації нових проєктів і бізнес-планів.

Для вітчизняних підприємств торгівлі основна проблема щодо управління витратами полягає в трансформації стандартної обліково-реєстраційної системи, що спрямована на оперативний аналіз і контроль розміру й структури витрат, в планово-регулюючу систему підтримки ухвалення обґрунтованих рішень, яка має бути орієнтована на стратегічний розвиток підприємства. В основі стратегічного управління витратами лежить не період, а продукт діяльності (товар, послуга). При цьому припускається використання таких основних інструментів, як ланцюжок цінностей, стратегічне позиціонування, аналіз витратоутворюючих чинників.

На нашу думку, стратегічне управління витратами підприємства повинне ґрунтуватися на чіткому визначенні цілей, завдань, орієнтирів, функцій, інструментів. Модель процесу стратегічного управління витратами підприємства торгівлі наведена на рисунку.

Стратегічне управління витратами підприємств торгівлі спрямоване на координацію і виконання довгострокових цілей. Слід зазначити, що істотною ознакою стратегічного управління витратами є те, що воно націлене не на стримування зростання витрат, а на їх скорочення й практично не використовуються прийоми обліку.

Рисунок – Модель процесу стратегічного управління витратами підприємства

Вважаємо, що в основі функціонування моделі процесу управління витратами підприємства торгівлі мають знаходитися такі принципи:

- забезпечення моніторингу витрат (безперервність реалізації функцій управління витратами, своєчасне інформаційне забезпечення щодо витрат);

- системність у процесі управління витратами (використання системного аналізу в кожному управлінському рішенні щодо витрат);

- комплексність (об'єднане вирішення завдань управління витратами з іншими складовими управління діяльністю торговельного підприємства);

- превентивність управління витратами (управлінські рішення щодо витрат повинні прийматися до того, як ці витрати виникають);

- гнучкість системи відповідно до умов і універсальність структури процесу управління витратами (можливість швидкого коригування суми витрат);

- динамічність (контроль і аналіз витрат впродовж усього торгово-технологічного процесу на всіх стадіях життєвого циклу підприємства);

- методична єдність порядку планування і регулювання на різних рівнях управління витратами (збалансованість планових завдань на всіх стадіях);

- обґрунтованість (орієнтація планування витрат на науково обґрунтовані норми і нормативи);

- органічне поєднання зниження витрат з високою якістю торговельного обслуговування;

- підвищення зацікавленості підрозділів і співробітників торговельного підприємства в зниженні витрат.

Отже, стратегічне управління витратами є основною складовою стратегічного управління підприємством, що забезпечує оптимальний рівень витрат та сприяє підвищенню його конкурентоспроможності. Однак, слід зазначити, що якісні показники виконання стратегії в частині управління витратами обов'язково повинні доповнюватися конкретним матеріалом оперативного рівня. Основними результатами на відповідних рівнях управління витратами підприємств торгівлі є: максимізація прибутку підприємства за мінімальних витрат (оперативний рівень); забезпечення стійкої конкурентної переваги підприємства щодо витрат (стратегічний рівень). Сукупність методів оперативного та стратегічного управління витратами є основою системного підходу до управління ними.